

УДК 347.941

DOI <https://doi.org/10.33216/2218-5461-2019-37-1-111-119>

ЕЛЕКТРОННІ ДОКУМЕНТИ ЯК ЗАСІБ ДОКАЗУВАННЯ: СУТНІСТЬ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Татаренко Г.В., Болгарєва К.В., Татаренко Д.В.

ELECTRONIC DOCUMENTS AS A MEANS OF EVIDENCE: ESSENCE AND LEGAL REGULATION

Tatarenko H.V., Bolgarijeva K.V., Tatarenko D.V.

Стаття присвячена аналізу відносно нового різновиду доказів – електронних доказів, які впроваджено в судовий процес у зв'язку із всеохоплюючою автоматизацією всіх сфер життя суспільства внаслідок появи та широкого застосування новітніх інформаційних технологій. Більш детальному дослідженню та аналізу піддано такий засіб доказування в судовому процесі як електронний документ.

Український законодавець закріпив та в певній мірі урегулював в процесуальних кодексах (Цивільному процесуальному кодексі України, Господарському процесуальному кодексі України, Кодексі про адміністративне судочинство України та Кримінальному процесуальному кодексі України) електронний документ як засіб доказування. Проведено аналіз правового регулювання електронних документів як засобів доказування в судовому процесі, обґрунтованості пред'явлених до них механізмів ідентифікації та автентифікації. Встановлено, що наразі в українському законодавстві присутній певний дисбаланс та відсутній єдиний підхід стосовно належності електронних документів до уніфікованого засобу доказування, а також виявлено відсутність уніфікованих вимог, які пред'являються до електронних документів як засобів доказування в судовому процесі, зокрема щодо їх ідентифікації.

Також в статті було приділено увагу аналізу зарубіжного та міжнародного досвіду щодо правового регулювання електронних документів в якості доказів в судовому процесі.

На базі дослідженого матеріалу (національного, зарубіжного та міжнародного досвіду правового регулювання електронних документів як засобів доказування) зроблено відповідні узагальнення, спрямовані на удосконалення законодавчої регламентації електронних документів – засобів доказування процесуального права.

Ключові слова: електронні докази, засіб доказування, електронний документ, електронний цифровий підпис, судовий процес.

Постановка проблеми. Протягом останніх років новітні інформаційні технології (далі - НІТ) впроваджуються у всі сфері суспільного життя, полегшуючи та автоматизуючи їх. Не винятком є і судовий процес, в якому наразі широко

застосовується три форми НІТ: 1) електронне судочинство; 2) застосування відео-конференцзв'язку, як засобу проведення засідання суду; 3) електронне доказування. Складовою останньої форми є електронний документ.

Дослідження електронного документу, як засобу доказування в судовому процесі, є актуальним, оскільки більшість етапів здійснення різних господарських операцій здійснюється засобами НІТ, зокрема електронними документами. У разі виникнення будь-яких спірних питань між суб'єктами господарювання, зокрема вирішення спору через суд, сторони доказують свою точку зору засобами доказування, відносно новим видом серед яких є електронні документи, правове регламентування яких потребує чіткості, уніфікованості, єдиного підходу та удосконалення.

Використання електронних документів як засобу доказування в судовому процесі регламентується значною нормативно-правовою базою, зокрема, це Конституція України, Кодекс адміністративного судочинства України, Цивільний, Господарський, Кримінальний процесуальні кодекси України, Законами України «Про електронний документ та електронний документообіг», «Про електронну комерцію», «Про електронні довірчі послуги» тощо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню електронних документів як засобів доказування в судовому процесі присвячені праці таких вчених та науковців: А.А. Авякана, Д.В. Басаєва, К.Л. Брановицького, А.Ю. Каламайко, М.А.Клепікової, Д.В. Маргасової, А.Є. Могиляка, Ю.В. Навроцької, В.І. Решетняка, та ін.

Метою статті є аналіз правового регулювання такого різновиду доказів процесуального права як електронні документи, виявлення неточностей та прогалин і вироблення напрямків удосконалення цього правового регулювання.

Для досягнення мети постають такі завдання: охарактеризувати електронні документи як засіб доказування за

національним законодавством; проаналізувати міжнародний та зарубіжний досвід з досліджуваного питання; дослідити механізми ідентифікації та автентифікації електронних документів за законодавством України; виявити неточності та прогалини правового регулювання електронних документів як засобів доказування в судовому процесі за національним законодавством та окреслити можливі напрямки їх вирішення.

Мета дослідження зумовлює використання методів аналізу, синтезу, узагальнення, пояснення, формально-юридичного, системного, логіко-систематичного та ін. – при характеристиці електронних документів як засобів доказування та дослідженні їх правового регулювання за національним законодавством; метод аналізу, порівняльно-правовий метод – при розгляді міжнародного та зарубіжного досвіду з правового регулювання досліджуваного питання; метод аналізу, логіко-систематичний – при виявленні неточностей та прогалин законодавства України стосовно даного питання та поєднання всіх методів – при окресленні можливих напрямків удосконалення правового регулювання досліджуваного питання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із принципів здійснення судочинства є змагальність сторін, що передбачає наявність у всіх учасників судового процесу рівних прав щодо подання доказів, їх дослідження та доведення перед судом їх переконливості [1, п. 4) ч. 3 ст. 2, ст.12; 2, п. 4) ч.3 ст. 2, ст. 13; 3, п. 4) ч.3 ст. 2, ст. 9; 4, п 15) ч. 1 ст.7, ст.22]. За допомогою доказів учасники процесу можуть кардинально змінити хід справи, довести правдивість своїх тверджень та надати можливість всеохоплююче вивчити справу суддям та ухвалити об'єктивне рішення по ній.

Український законодавець легалізував у кожному виді судочинства дефініцію «докази», визначив вичерпний перелік процесуальних форм доказів - засобів встановлення доказів та пред'явив до них обов'язкові критерії (належності, допустимості, достовірності та у сукупності - достатності).

В цивільному, господарському та адміністративному процесах електронним доказам надано окреме місце серед інших процесуальних форм доказів [1, п 1) ч. 2 ст.76, ст.100; 2, п 1) ч.2 ст. 73, ст.96; 3, п.1) ч. 2 ст.72, ст.99], інша ситуація в кримінальному процесу, адже звукозапис, відеозапис та ін. інформація на електронних носіях (різновиди електронних доказів) український законодавець відносить до документів [4, ч.2 ст.84, п. 1) ч.2 ст.99]. В цьому випадку можна говорити про наявність певного дисбалансу в сфері електронних доказів, та неоднакового їх тлумачення українським законодавцем в різних видах судочинства.

Спробуємо більш детально дослідити таку процесуальну форму доказу – електронного доказу як електронний документ.

Серед науковців та вчених існують різні погляди щодо дефініції «електронні документи». Так на думку К.Л. Брановицького під електронним документом слід розуміти відомості про обставини, які підлягають встановленню у справі і які представлені у вигляді цифрового, графічного запису на інформаційному носії [5, с.23]. В свою чергу Д.В. Мартасова вважає, що електронні документи – документована інформація, представлена в електронній формі, тобто у вигляді придатному для сприйняття особою з використанням електронних розрахункових машин, а також з метою передачі через інформаційно-телекомунікаційні мережі чи обробку в інформаційних системах [6, с.6].

На нашу думку, більш чітке визначення електронного документу, надане А.А. Авьяканом в праці [7], а саме: електронний документ - документ, створений за допомогою засобів комп'ютерної обробки інформації, який може бути підписаний електронним підписом та збережений на машинному носії у вигляді файлу відповідного формату.

В національному процесуальному законодавстві відсутнє правове регламентування поняття саме «електронний документ». Проте, законодавець дане поняття закріпив в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг», відповідно до якого електронним документом вважається документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов'язкові реквізити документа [8, ст. 5], при чому ці обов'язкові реквізити дозволяють електронний документ ідентифікувати та автентифікувати.

Ідентифікувати електронний документ та підтвердити факт його достовірності, як однієї із передумов, можливості використання електронного документу як засобу доказування можна за допомогою електронного цифрового підпису, прирівняного до власноручного підпису (кваліфікованого, удосконаленого та ін. [9, ст.ст. 14-15]). Законодавець стверджує, що електронні документи (повідомлення), пов'язані з електронним правочином, можуть бути подані як докази сторонами та іншими особами, які беруть участь у судовому розгляді справи [10, ч. 13 ст. 11], проте, оригінали цих документів не повинні мати такий засіб їх ідентифікації як електронний цифровий підпис, ця вимога пред'являється лише до копії електронного доказу (документу) [1, ч. 2 ст.100; 2, ч.2 ст. 96; 3, ч.2 ст. 99]. Однак відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» оригінал електронного документа повинен бути з обов'язковими

реквізитами, у тому числі з електронним підписом автора або підписом, прирівняним до власноручного підпису відповідно до Закону України «Про електронні довірчі послуги» [8, ст. 7]. Не зважаючи на те, що процесуальне законодавство України розглядає електронний документ як засіб доказування, а Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» більше в якості правочину, все одно вбачається певна колізія між процесуальним законодавством та означеною нормою даного закону стосовно відсутності/наявності у електронного документа такого обов'язкового реквізиту як цифровий електронний підпис чи прирівняний до власноручного підпису.

Одночасно з цим, в національному законодавстві чітко визначено, що електронний документ має юридичну силу, адже вона не може бути заперечена виключно через те, що документ має електронну форму, і електронний документ характеризується допустимістю, як доказ, не зважаючи на те, що має електронну форму [8, ст. 8]. Тобто, в національному законодавстві закріплений правовий статус та юридична сила електронного документа, однак відсутня обов'язкова умова ідентифікації електронного документа як засобу доказування - електронний підпис.

Натомість, досліджуючи міжнародні документи, що в певній мірі регламентують електронні документи, чітко простежується, що обов'язковим реквізитом, який підтверджує достовірність електронного документа є електронний підпис [11; 12, абз. 12 п. 7]. При чому електронний підпис є головною складовою забезпечення однакового режиму застосування електронних документів та паперових документів користувачами у різних сферах діяльності, одночасно з цим міститься певне застереження, що при оцінці доказової сили електронного документа повинні

враховуватися певні критерії, зокрема, надійність способу, за допомогою якого створювався, зберігався і передавався електронний документ; надійність способу забезпечення цілісності електронного документа; спосіб ідентифікації його відправника тощо [13, ст. 9]. В міжнародному праві визнається технічна надійність та юридична сила конкретного електронного підпису в електронному просторі [14], і як наслідок, визнається юридична сила електронного документа, завіреного електронним підписом. Також, в Конвенції ООН про використання електронних повідомлень у міжнародних договорах визнається та проголошується дійсність та позовна сила електронного документа, не зважаючи на те, що він складений в електронній формі, а також регламентується відсутність обов'язкової необхідності складання та підтвердження електронного документа в іншій формі [15, ст. ст. 8, 9].

Аналізуючи досвід різних країн світу з досліджуваного питання, можна стверджувати, що в більшості розвинутих країн світу дефініція «електронний документ» легалізована. Так, в Німеччині, в Цивільному Процесуальному Уложенні, зазначено, що електронний документ – це будь-які відомості в електронній формі, зміст яких може бути прочитаний з використанням письмових знаків, при цьому збереження документа має бути здійснене таким способом, який дозволяє багаторазовий і довготривалий доступ до нього. Німецький законодавець відносить електронний документ до речових доказів [16, § 337]. В Угорщині також, як і в Німеччині, електронні документи відносять до речових доказів [17]. На відмінно від цих країн, законодавство Великобританії електронні документи в цивільному процесі проголошує письмовими доказами, «оскільки таким доказом вважається інформація, яка викладена на

певному носії за допомогою знаків, так і інформація, яка отримала своє закріплення у фотографіях, картах, на дисках, магнітних плівках або інших носіях, на яких може бути відтворена за допомогою обладнання або без такого, а також інформація, яка зафіксована у фільмах, негативах чи інших пристроях, у яких відтворені візуальні образи» [18, с. 162]. В англійському законодавстві, яке регламентує питання щодо такого засобу доказування в цивільному процесі як електронний документ є Закон про докази з цивільних справ від 1968 року. В цьому законі, як зазначає М.А. Клепікова в своїй праці [17, с. 53], міститься наступна вимога допустимості електронного документу: відомості, що містяться в документі, виданому комп'ютером, допускаються як доказ заявленого факту, щодо якого було б припустиме пряме усне свідчення. Тобто відповідно до англійського законодавства факти, викладені в електронному документі, прирівнюються до фактів, що могли б бути одержані на підставі усних свідчень свідків, сторін справи, третіх осіб тощо.

Отже, як бачимо відповідно до міжнародних документів та законодавчих актів більшості розглянутих вище країн світу легалізовано дефініцію «електронні документи» як засіб доказування, обов'язковим реквізитом електронного документу як засобу доказування є його ідентифікаційна ознака – електронний цифровий підпис.

Якщо проаналізувати національне законодавства щодо досліджуваного питання, то вбачається, що регулювання електронного документу забезпечують норми різних нормативно-правових актів, в яких: а) дефініція «електронний документ» наведена в Законі України «Про електронний документ та електронний документообіг» та закріплене регламентування оригіналу та копії електронного документу [8, ст.ст. 5, 7, 8]; б) відповідно до Цивільного кодексу

України [19, ст. 205] та Закону України «Про електронну комерцію» [10, ст. 3] електронний документ визнається правочинним, для якого застосовуються всі відповідні положення та норми, як до цивільного правочину; в) закріплення обов'язкового реквізиту електронного документу – електронного цифрового підпису законодавець відобразив в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» та Законі України «Про електронні довірчі послуги» [8, ст. 7; 9]; г) визнання юридичної сили електронного документу відображено в Законі України «Про електронний документ та електронний документообіг» [8, ст. 8]; д) надання статусу доказу електронним документам закріплено в Законі України «Про електронну комерцію», процесуальному законодавстві [10, ч. 13 ст. 11, 1-3]; е) електронний документ проголошується електронним доказом і підпорядковується ознакам, визначених нормами ст. 100 Цивільного процесуального кодексу України, ст. 96 Господарського процесуального кодексу України, ст. 99 Кодексу адміністративного судочинства України [1-3].

Висновок. Підсумовуючи викладене вище, можна констатувати, що хоча в процесуальному законодавстві України (адміністративному, господарському, цивільному), що регулює докази, визначений такий засіб доказування як електронний документ, проте, існує певний дисбаланс з кримінальним процесуальним законодавством, в якому український законодавець не виокремив електронні докази, зокрема і електронний документ, в окрему групу, а визначив їх належність до такої процесуальної форми доказів як документи. Також, в національному законодавстві присутня колізія норм щодо визнання обов'язковим реквізитом електронного документу цифрового

електронного підпису чи прирівняного до нього, оскільки процесуальне законодавство визнає цей реквізит обов'язковим лише для копії електронного документу, а в Законі України «Про електронні документи та електронний документообіг» - чітко визначена обов'язковість цього реквізиту для оригіналу електронного документу, як складової для його ідентифікації. Одночасно з цим, в українському законодавстві не в повній мірі врегульована процедура доведення достовірності електронного документу саме як засобу доказування шляхом його ідентифікації, визнання його юридичної сили тощо.

Тому, з метою поліпшення практичного застосування правового регулювання електронних документів як засобів доказування у судових процесах в Україні, потрібно удосконалити правове регулювання електронних документів, уніфікувати це регулювання та застосовувати єдиний підхід для його розробки та впровадження, тим самим полегшити та забезпечити механізм встановлення достовірності та юридичної сили електронного документу як засобу доказування в судовому процесі в залежності від його різновиду та наявності обов'язкового реквізиту.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 18.03.2004 р. № 1618-IV - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> — Загол. з екрану.
2. Господарський процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 06.11.1991 р. № 1798-XII — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12> — Загол. з екрану.
3. Кодекс адміністративного судочинства України [Електронний ресурс] : Закон України від 06.07.2005 р. № 2747-IV — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> — Загол. з екрану.
4. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> — Загол. з екрану.
5. Брановицкий, К.Л. Информационные технологии в гражданском процессе Германии (сравнительно-правовой анализ) [Текст] : автореф. дис. ...канд. юрид. наук.: 12.00.15 / Брановицкий Константин Леонидович; [Уральская государственная юридическая академия]. – Екатеринбург. – 2009. – 28 с.
6. Мартасова, Д.В. Практика использования информационных технологий в российском и зарубежном гражданском процессе [Текст] / Д.В. Мартасова// Политика, государство и право. – 2014. – № 2 (26). – С. 6-7.
7. Авьякан, А.А. Электронные документы как средство доказывания в гражданском судопроизводстве [Текст] / Актуальные вопросы юридических наук в современных условиях //Сборник научных трудов по итогам международной научно-практической конференции. – № 2. – СПб. – 2015. – С. 134-137.
8. Про електронні документи та електронний документообіг [Електронний ресурс]: Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> — Загол. з екрану.
9. Про електронні довірчі послуги [Електронний ресурс]: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> — Загол. з екрану.
10. Про електронну комерцію [Електронний ресурс]: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19> — Загол. з екрану.
11. Правове керівництво ЮНСІТРАЛ з електронного переведення коштів [Електронний ресурс] : Міжнародний документ, Рекомендації ООН від 01.01.1987 р. — Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_880 — Загол. з екрану.
12. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства [Електронний ресурс] : Міжнародний документ від 22.07.2000 р.

- Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163 – Загол. з екрану.

13. Типовой закон об электронной торговле Комиссии Организации Объединенных Наций по праву международной торговли [Электронный ресурс]: Международный документ от 16.12.1996 г. – Режим доступа: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_321 – Назв. с экрана.

14. Типовой закон ЮНСИТРАЛ об электронных подписях [Электронный ресурс] : Международный документ от 05.07.2001 г. – Режим доступа: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_937 – Назв. с экрана.

15. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про використання електронних повідомлень в міжнародних документах [Електронний ресурс]: Міжнародний документ від 23.11.2005 р. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_e71 – Загол. з екрану.

16. Цивільне процесуальне Уложення Німеччини [Електронний ресурс] : Закон Німеччини від 30.01.1887 р. – Режим доступу: <http://zakoniros.ru/?p=20182> – Загол. з екрану.

17. Клепикова, М.А. Некоторые вопросы допустимости и достоверности доказательств, представленных в арбитражный суд в электронном виде [Текст] / М.А. Клепикова // Электронный журнал. Четвертый арбитражный апелляционный суд. – 2012. – № 4. – С. 51-54.

18. Каламайко, А. Ю. Електронні технології в цивільному процесі: постановка проблеми [Текст] / А. Ю. Каламайко // Університетські наукові записки. – 2013. – № 1 (45). – С. 159–165.

19. Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV — Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> — Загол. з екрану.

References:

1. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Elektronnyi Resurs: Zakon Ukrainy Vid 18.03.2004 p. - № 1618-IV - Rezhim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

2. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. Elektronnyi resurs: – Rezhim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>

3. Kodeks administratyvnogo sudochynstva Ukrainy. Elektronnyi resurs: – Rezhim dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

4. Kry`minal`ny`j procesual`ny`j kodeks Ukrayiny` Elektronnyi resurs: – Rezhim dostupu: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

5. Branovickij, K.L. Informacionnye tehnologii v grazhdanskom processe Germanii (sravnitel'no-pravovoj analiz) [Tekst] : avto-ref. dis. ...kand.jurid.nauk.: 12.00.15 / Branovickij Konstantin Leonidovich; [Ural'skaja gosudarstvennaja juridicheskaja akademija]. – Ekaterinburg. – 2009. – 28 s..

6. Martasova, D.V. Praktika ispol'zovanija informacionnyh tehnologij v rossijskom i zarubezhnom grazhdanskom processe [Tekst] / D.V. Martasova // Politika, gosudarstvo i pravo. – 2014. – № 2 (26). – S.6-7.

7. Avjakan, A.A. Jelektronnye dokumenty kak sredstvo dokazyvanija v grazhdanskom sudoproizvodstve [Tekst] / Aktual'nye voprosy juridicheskikh nauk v sovremennyh uslovijah //Sbornik nauchnyh trudov po itogam mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoi konferencii. – № 2. – Sankt-Peterburg. – 2015. – S.134-137.

8. Pro elektronni dokumenty` ta elektronny`j dokumentoobig [Elektronny`j resurs]: Zakon Ukrayiny` vid 22.05.2003 r. # 851-IV. — Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> – Zagol. z ekranu

9. Pro elektronni dovirchi poslugy` [Elektronny`j resurs]: Zakon Ukrayiny` vid 05.10.2017 r. # 2155-VIII. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19> – Zagol. z ekranu.

10. Pro elektronnu komerциyu [Elektronny`j resurs]: Zakon Ukrayiny` vid 03.09.2015 r. # 675-VIII. – Rezhym dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19> – Zagol. z ekranu.

11. Pravove kerivny`cztvo YuNSITRAL z elektronnoho perevedennya koshtiv [Elektronny`j resurs] : Mizhnarodny`j dokument, Rekomendaciyi OON vid 01.01.1987 r. – Rezhym dostupu: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_880 – Zagol. z ekranu.

12. Okinavs`ka xartiya global`nogo informacijnogo suspil`stva [Elektronny`j resurs] : Mizhnarodny`j dokument vid 22.07.2000 r. - Rezhy`m dostupu: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163 – Zagol. z ekranu.

13. Tipovoj zakon ob jelektronnoj trgovle Komissii Organizacii Ob`edinennyh Nacij po pravu mezhdunarodnoj trgovki [Elektronnyj resurs]: Mezhdunarodnyj dokument ot 16.12.1996 g. – Rezhim dostupa: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_321 – Nazv. s jekrana.

14. Tipovoj zakon JuNSITRAL ob jelektronnyh podpisjah [Elektronnyj resurs] : Mezhdunarodnyj dokument ot 05.07.2001 g. – Rezhim dostupa: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_937 – Nazv. s jekrana.

15. Konvenciya Organizaciyi Ob`yednany`x Nacij pro vy`kory`stannya elektronny`x povidomlen` v mizhnarodny`x dokumentax [Elektronny`j resurs]: Mizhnarodny`j dokument vid 23.11.2005 r. – Rezhy`m dostupu: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_e71 – Zagol. z ekranu.

16. Sy`vil`ne procesual`ne Ulozhennya Nimechchy`ny` [Elektronny`j resurs] : Zakon Nimechchy`ny` vid 30.01.1887 r. – Rezhy`m dostupu: <http://zakoniros.ru/?p=20182> – Zagol. z ekranu.

17. Klepikova, M.A. Nekotorye voprosy dopustimosti i dostovernosti dokazatel'stv, predstavlennyh v arbitrazhnyj sud v jelektronnom vide [Tekst] / M.A. Klepikova // Jelektronnyj zhurnal. Chetvertyj arbitrazhnyj apelljacionnyj sud. – 2012. – № 4. – S. 51-54.

18. Kalamajko, A. Ju. Elektronni tehnologii v civil'nomu procesi: postanovka problemi [Tekst] / A. Ju. Kalamajko // Universitets'ki naukovy zapiski. – 2013. – № 1 (45). – S. 159-165.

19. Sy`vil`ny`j kodeks Ukrayiny` [Elektronny`j resurs] : Zakon Ukrayiny` vid 16.01.2003 r. # 435-IV — Rezhy`m dostupu : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> — Zagol. z ekranu.

Татаренко Г.В., Болгарева Е. В., Татаренко Д.В. Электронные документы как средство доказывания: сущность и правовое регулирование. – Статья.

Статья посвящена анализу относительно нового вида доказательств - электронных доказательств, внедренных в судебный процесс в

связи со всеохватывающей автоматизацией всех сфер жизни общества в результате появления и широкого применения новейших информационных технологий. Более детальному исследованию и анализу подверглось такое средство доказывания в судебном процессе как электронный документ.

Украинский законодатель закрепил и в определенной степени урегулировал в процессуальных кодексах (Гражданском процессуальном кодексе Украины, Хозяйственном процессуальном кодексе Украины, Кодексе об административном судопроизводстве Украины и Уголовном процессуальном кодексе Украины) электронный документ как средство доказывания. Проведен анализ правового регулирования электронных документов как средства доказывания в судебном процессе, обоснованности предъявляемых к ним механизмов идентификации и аутентификации. Установлено, что в настоящее время в украинском законодательстве присутствует определенный дисбаланс и отсутствует единый подход относительно принадлежности электронных документов к унифицированному средству доказывания, а также выявлено отсутствие унифицированных требований, предъявляемых к электронным документам как средствам доказывания в судебном процессе, в частности к их идентификации.

Также в статье было уделено внимание анализу зарубежного и международного опыта правового регулирования электронных документов в качестве доказательств в судебном процессе.

На базе исследованного материала (национального, зарубежного и международного опыта правового регулирования электронных документов как средств доказывания) сделаны соответствующие обобщения, направленные на усовершенствование законодательной регламентации электронных документов - средств доказывания процессуального права.

Ключевые слова: электронные доказательства, средство доказывания, электронный документ, электронная цифровая подпись, судебный процесс

Tatarenko G.V., Bolhariyeva K.V., Tatarenko D.V. Electronic documents as a means of evidence: essence and legal regulation. - Article.

In the article a relatively new type of evidence of procedural law is reviewed - electronic evidence that has been introduced in the lawsuit due to the whole automation of all spheres of society's life as a result of the appearance and wide use of the latest information technologies. Such means of evidence in the trial as an electronic document has been subjected to a more detailed study and analysis.

The Ukrainian legislator secured and, to a certain extent, regulated the electronic document as a means of evidence in the procedural codes (the Civil Procedural Code of Ukraine, the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Procedure of Ukraine and the Criminal Procedure Code of Ukraine). The analysis of legal regulation of electronic documents as means of evidence in the lawsuit, validity of the mechanisms of identification and authentication presented to them have been carried out. It is established that at present there is a certain imbalance in the Ukrainian legislation and there is no single approach to the membership of electronic documents to a unified means of evidence, and also the lack of unified requirements for electronic documents as evidence in the court process, in particular regarding their identification.

The article also focused on the analysis of foreign and international experience regarding the legal regulation of electronic documents as evidence in the trial.

On the basis of the investigated material (national, foreign and international experience of legal regulation of electronic documents as means of evidence), appropriate generalizations were made to improve the legal regulation of electronic documents - means of evidence of procedural law.

Keywords: *electronic evidence, means of evidence, electronic document, electronic digital signature, court proceedings.*

Авторська довідка:

Татаренко Галина Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, м. Северодонецьк, Україна.

Болгарєва Катерина Віталіївна, магістрантка юридичного факультету Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля м. Северодонецьк, Україна.

Татаренко Дмитро Віталійович, бакалавр Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого м. Харків, Україна.

Стаття надійшла до редакції 06 вересня 2019 р.